

Beránek od Hospodina

Exodus 12,21-28

1. O půlnoci projdu Egyptem (11,4)

Pověstnými ranami nutí Hospodin egyptského faraona, aby propustil zotročený Boží lid Izraele. V poslední, desáté, pak dochází Boží odplata v krajní podobě. Dlužno ovšem připomenout, že Pán Bůh dával faraonovi a celému Egyptu dlouhou dobu ke změně postoje. Do krajnosti to dohnal farao, ne Mojžíš, ne Hospodin. Není už jiného řešení. Jak hrozný stav pýchy a tvrdosti srdce to je, když nic jiného, než smrt faraonem nepohne. Farao svou tvrdostí a útlakem přivádí Egypt do záhuby. Pocítí to on sám, pocítí to každý Egyptan v zemi. O půlnoci projde Hospodin Egyptem. A bude to pro Egypt moc zlá a bolestná noc. I tuto pohromu Mojžíš ohlašuje faraonovi předem. Porušil faraonův příkaz, aby mu už nechodil na oči. Mojžíš i přes výhrůžky přece ještě jednou k faraonovi jde a oznamuje mu, co se chystá. I touto poslední audiencí je faraonovi dána ještě poslední příležitost změnit své smýšlení. Vidíme na tom Boží trpělivost. Dává lidem příležitosti jej hledat a nalézt. Ale i zde platí, že všeho do času. Farao má ještě nyní, takřka v „hodině dvanácté“, možnost ke změně. Mojžíš faraonovi popisuje, co se bude dít. Všechno prvorozené v Egyptě zemře. Bude to znamenat pro celou zemi veliký křik a nárek, jakého dosud nebylo a nebude (11,6). A co Izrael v tom všem? „*Ale na žádného Izraelce ani pes nezavrčí, ani na člověka ani na dobytče, abyste poznali, že Hospodin podivuhodně rozlišuje mezi Egyptem a Izraelem*“ (11,7). Dojde k pozoruhodnému jevu. V celém Egyptě nebude domu, kde by někoho neoplakávali. Ale Izrael, který je též v Egyptě, zůstane ušetřen. Na první pohled to tedy mohlo vypadat tak, že Egyptané, a zejména farao, to jsou ti hříšníci, ti lidé ukrutní a zatvrzelí, a že Izrael, to je ten jiný, lepší národ, který (protože je lepší) si zaslouží lepší zacházení. Příběh o zabíjení beránků a o jejich krvi však ukazují ještě trochu jiný pohled.

2. Zabijte velikonočního beránka (12,21)

„*Mojžíš svolal všechny izraelské starší a řekl jim: 'Jděte si vzít kus z bravu podle vašich čeledí a zabijte velikonočního beránka'*“ (v. 21). Tak tedy i v domácnostech Izraelců se v tu noc bude umírat. Ale místo nich zemře někdo jiný, velikonoční beránek. Jeho krví mají označit dveře a nadpraží svých domů. Až Egyptem projde Zhoubce, pomine ty domy, jejichž dveře jsou označeny krví beránka. Tedy také v domě Izraelských by zemřeli všichni prvorození, pokud by na dveřích neměli krev beránkovu. Tím je dáno najevo, že v jistém pohledu před Bohem nakonec není podstatného rozdílu mezi Egyptem a Izraelem. Pozdějšími slovy Pavlovými bychom to mohli vyjádřit známým veršem z listu Římanům: „*Není totiž rozdílu: všichni zhřešili a jsou daleko od Boží slávy*“ (Ř 3,22). Jen díky krvi beránka budou Izraelští zachráněni před Zhoubcem.

Vynořuje se zde myšlenka **vykoupení**. I když zde tento pojem nikde přímo nezaznívá, je celý příběh o velikonočních beránkách plný tohoto motivu. Myšlenka vykoupení je nám dnes v moderní době poněkud cizí. Ve starých dobách se výkupné týkalo např. válečných zajatců nebo otroků. Dnes ji známe maximálně ze sféry zločinu, kdy např. somálští piráti unesou ropný tanker, a pak žádají výkupné. Za ideou vykoupení se skrývá pozitivní snaha někomu pomoci, ovšem také, že tato pomoc bude stát určitou cenu. Nebude lehká, a hlavně nebude zadarmo. Někoho bude něco stát. Zde, v našem textu, je krev beránka výkupným za životy Izraelců. Aby nezahynuli Izraelovi prvorození, zemře na jejich místě beránek. „*Jeho krev na veřejích říká: zde, v tomto domě už byla dokonána odplata za hřích, totiž smrt, krev byla vycezena, život odevzdán Bohu. Proto tam Zhoubce nemá právo vstoupit*“ (J. Heller). Podstatou všech sz obětí, které židé přinášeli, tak nebylo až tak to, že by Hospodin krev obětních zvířat lačně *vyžadoval*, jako spíše to, že ji Izraeli *daroval* jako možnost smíření a vykoupení. A to je velký rozdíl. Hospodin není kruté božstvo pohanů lačníci po krvi. Hospodin *daroval* krev (tedy život) zvířat jako možnost, aby pro svůj hřích nemusel zemřít člověk sám. Jiný tě ve smrti zastoupí, abys ty mohl žít.

Ačkoli se moderní člověk bouří proti představě starověkých zvířecích obětí, přece však sama myšlenka oběti nás lidi fascinuje stále. Našemu jemnocitu se protiví porážení bezbranných beránků, ale pro myšlenku oběti za druhé máme přece i dnes vysoké uznání a ocenění. Když někdo pro druhé obětuje to nejcennější, co má, tedy svůj život, cítíme, že zde došlo k něčemu posvátnému a oprávněně zde cítíme obdiv a respekt. Z Nového zákona nakonec víme, že obětování velikonočního beránka byl vlastně jen

předobraz. Tedy nedokonalý náznak toho, co se v plnosti stane v budoucnosti. Tehdy dal Hospodin beránka, aby Izrael mohl žít. O mnoho později přijde jiný Beránek. Beránek Boží, který snímá hřích světa. To největší na Ježíši bylo právě to, že Boží lásku k člověku přetavil do oběti svého života za nás za všechny. Apoštol Jan o něm napsal: „*Podle toho jsme poznali, co je láska, že on za nás položil život*“ (1J 3,16). O lásce se dá mnoho mluvit i psát. Ale teprve v materii života dostává slovo láska svou náplň a význam. A Ježíš sám říká svým učedníkům: „*Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele*“ (J 15,13). Dodejme rovnou, že Kristus nepoložil život jen za své přátele, které ve světě měl, ale za všechny (viz Ř 5,5-8). A zde se už dočista rozplývá ona představa o krvelačném Bohu. Vždyť Bůh sám, který za námi přišel v Kristu, přináší oběť ve prospěch hříšného člověka. Boží Syn se stává Beránkem, který nese hřích světa, který zástupně umírá na našem místě, abychom my mohli žít – s Bohem a navěky.

3. Dbejte na tuto službu (12,25)

A ještě jeden moment z našeho textu. Celá 12. kapitola knihy Exodus se věnuje popisu toho, co vešlo ve známost jako **hod beránka**. Každý rok se mezi Izraelci mají opakovat události této velké noci. Každý rok v tu samou dobu mají Židé zabíjet velikonoční beránky a připravovat si nekvašené chleby. Právě to totiž vykonali i v oné noci, kdy byli vykoupeni a vysvobozeni. Každý rok si tak měli připomínat Boží vysvobození, *jako by ho byli sami účastni*. Měli si připomínat, že to vysvobození, které se stalo tehdy za Mojžíše, se týká i jich. I oni jsou Hospodinem zváni na cestu víry a svobody. Každoroční hod beránka tedy nebyl jen vzpomínkou na onu velkou noc za dob Mojžíšových. Bylo to *zpřítomnění* tehdejších událostí, tedy přenesení minulých událostí na současníky. Židé o *pesachu* prožívali, že se to netýká jen jejich praotců, ale že i oni jsou živou součástí Hospodinova zápasu o vysvobození. Můžeme říci, že židé žili z událostí velké noci a exodu po celou dobu své existence. Byla to zásadní a určující událost pro celé dějiny starého Izraele. Oni byli tím vysvobozeným lidem a jejich úkolem bylo z tohoto vysvobození také skutečně a opravdově čerpat a žít. To, že potom naopak spíše upadali do nových pout a modlářství, je věc jiná. Ale tato otevřená cesta daná exodem tu pro ně byla stále. Znovu a znovu se k ní mohli vracet a čerpat, že už nemusí být otroky, ale svobodnými Božími dětmi.

Události exodu se tak měly stát živou součástí **tradice**: „*Až se vás pak vaši synové budou ptát, co pro vás tato služba znamená, odpovíte: 'Je to velikonoční obětní hod Hospodinův. On v Egyptě pominul domy synů Izraele. Když udeřil na Egypt, naše domy vysvobodil'*“ (v. 26-27). Dobrá tradice je něco, co se žije. Není to opřívání pomníků. Je to žitá a stále aktualizovaná zkušenost. Tradice je minulost organicky spojená se současností. Tradice není něco, k čemu vzhlížíme, ale to, co žijeme – jistě možná v nových podmínkách a nových formách, ale žijeme to. Také syni Izraelců, když se ptali, proč jíme také letos tohoto beránka, mohli prožít velký příběh, jehož byli i oni součástí. Víš, synku, *tehdy* Hospodin minul naše domy a vysvobodil nás z Egypta. Ale i nás *dnes* zachraňuje a vyvádí na svobodu. To, co se stalo za tvých pradědů, můžeš prožít i ty dnes. Je jiná doba, jiné okolnosti, ale exodus – ono vyjití, ta otevřená cesta je stále přítomna! Ze všeho, co se opakuje se jistě může stát mrtvý zvyk. Vnější slupka, bez obsahu. Ale může to být také něco živého, co dává sílu v přítomné situaci. To, co dává tradici život, je **víra**. Co by prospělo Izraeli, kdyby každoročně opakoval *pesach*, zařezával berany a pekl nekvašené chleby, kdyby nežil z víry? Z víry, novozákonně vyjádřené slovy: „*Ježíš Kristus je tentýž včera i dnes i na věky*“ (Žd 13,8). Víra dává tradici jiskru a život. Bez víry jde jen o prázdné zvyky, byť znázorňují velké a slavné věci.

A když myslíme na ty druhé Velikonoce, na to, jak se s tím starým příběhem ztotožnil Ježíš a dal mu ještě novou, plnější náplň, vidíme, že jsme také my zváni vždy a znovu stávat se součástí velkého Božího příběhu. Skrze víru v Ježíše se tyto dva tisíce let staré události stávají součástí i našeho příběhu. Ve víře se Ježíšův příběh spojuje s tím našim. Poznáváme, že jeho oběť, byla obětí i za nás. Otevřeme se proto znovu ve víře událostem Ježíšova *pesachu*, ve kterém jako Beránek Boží přinesl oběť i pro mne. To vše můžeme za chvíli vložit do slavení večere Páně.